

Observatoriulu ese de done ori in septemana, Merceurea si Sambat'a.

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratiei se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 27.

— Sibiu, Mercuri 6/18 Aprile. —

1883.

Deschidere de prenumeratiune la „Observatoriulu“

dela 1/13 Aprile inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumeraseru dela 1/13 Aprile 1883 pe unu anu, dela 1/13 Iuliu pe 9 luni, éra altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Martiu. Pentru-cà se potemu regulà de timpuriu o espeditiune esacta a diariului, rogàmu pe ddni abonatii respectivi se binevoiesca a isi descoperi vointi'a inainte de 1/13, innoindu'si abonamentulu cu pretiurile aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni inlaintrulu monarchiei, éra in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 franci pe 1/2 anu, in auru sau in bilete de banca sau hipotecarie, éra fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editur'a.

Inca o voce bine acreditata.

Onorabilulu domnu Diamandi J. Manole cunoscutulu patriotu sinceru si devotatu, unulu din fruntasiu inteligentiei romane din Brasiovu, activulu presiedinte alu camerei comerciale si industriale din Brasiovu, acelu romanu verde care la conferentia generala a reprezentantiloru alegatoriloru romani din Maiu 1881 tinuta in Sibiu, a luat o parte atàtu de activa la decisiunile aceleia, s'a simtitu indemnatu a publica in „Gazet'a Transilvaniei“ o scrisóre deschisa adresata escel. sale arhiepiscopului si mitropolitulu Mironu Romanulu pe care o reproducemu in tocmai, recomandandu-o cu tóta caldur'a atentiunei publicului nostru cetitoru. In acésta scrisóre, care face onóre autorului seu si pentru care ilu rugamu se primésca felicitariile nóstre sincere, cetitorii nostri voru aflá nu injurii nedemne si afirmari hasardate, usitate la pamfletarii de professiune, ci adevèriuri patente, argumente solide si necontestabile ale unei individualitáti remarcabile, ce cunósce ne numai joculu politice, dar' este orientatu precum se vede si asupra intrigeloru ce se urzescu in dosulu culiselor contra bisericej gr-or. si a natiunei intregi. O voce atàtu de acreditata si considerata precum este a dlui Diamandi J. Manole va aflá, suntemu siguri, resunetu puternicu in tóte partile locuite de romani cum si la straini. Epistol'a dlui Diamandi J. Manole este de cuprinsulu urmatoru:

Epistola adressata escelentiei sale arhiepiscopului si mitropolitulu Miron Romanulu.

Escelenti'a Vóstra! Este usu vechiu si multu binefacétoriu normatu in canónele bisericej, cá, capii bisericej din timpu in timpu prin visitatiuni cano-nice si prin epistole pastorale se invetie si se indrepteze pe poporulu increditu archipastoriei loru, eara la vreme de neazuri se'lu mângaié si se nu 'lu lase a cadé in desperare.

Au fostu timpuri candu si noi Romanii gr-or. din Transilvani'a ne amu bucuratu de asemenea ingrijire parintésca din partea archipastoriloru nostri si totdeuna amu primitu parintescile sfaturi cu devotiune si recunoscintia fiésca. Durere inse, acele timpuri fericite sub pastorirea Escelentiei Vóstre se vede a fi disparutu cu totulu. Parintescile epistole pastorale s'au prefacutu in cerculare de admonitiuni si de mustrari politice.

Este dejá alu duoilea casu, cá noi Romanii gr-or. din Transilvani'a suntemu aspru mustrati pentru tinut'a nóstra politica, ba inca si mai multu, prin inaltulu cerculariu din 3 Marte 1883 Nr. 1055 suntemu marcati inaintea lumei de cetatiani neleali si nepatrioti.

Escelenti'a Vóstra! Amu fostu obicinuiti din trecutu cá cele mai nevinovate incercari ale Romaniloru spre a câstigá drepturi politice si a ajunge la egala indreptatire in acésta tíera se fia infierate de neleale si nepatriotice de càtra contrarii nostri politici. Este manopera vechia de a calumnia pe acela, caruia 'i denegi dreptulu seu.

Neesplicabilu si consternatoru pentru noi Romanii este inse, cá chiaru acela, càruia prin votulu congresului nostru nationalu bisericescu si prin prea inalt'a aprobare a Majestatii Sale apostolice s'a concediutu conducerea spirituala a 1 1/2 milionu de Romani se vina si, in faci'a lumei printr'unu actu publicu acàtiatu de clopótulu celu mare alu publicitatii, se dechiare in modulu celu mai categoricu, cá fiii sei sufletesci urmarescu teorii, cari „eschidu simtiulu de patriotismu si de lealitate“ séu vorbindu fara circumscriere, cá sunt tradatori de patria.

Acésta procedere presupune chiaru lipsa totala a liberei cugetari si a liberei decisiuni a Es-celentiei Vóstre.

Nespusa teróre me cuprinde candu cugetu la aceea, cá ce potu face contrarii nostri politici faci'a de noi pe bas'a acelu documentu. Ori-ce repres-salii si ori-ce mesuri sunt justificate faci'a de tradatorii de patria. Ce urmari deplorabile ar' avé atari respresalii pentru noi Romanii imediatu, eara pentru statulu nostru mediatu este lesne de prevediutu.

Escelenti'a Vóstra! Patriotismulu si lealitatea au fostu si sunt virtuti stramosiesci ale neamului nostru romanescu. Romanii din acésta tíera 'si-au versatu sangele loru pentru patria si atunci candu acésta patria nu le dá loru altu dreptu decâtu de a-i purtá greutatile, déca acést'a póte fi unu dreptu. — Ce amu comisu noi Romanii gr-or. din Transilvani'a pentru cá chiaru din partea capului nostru bisericescu se ni se puna la indoiéla virtutile nóstre stramosiesci, ba se fimu infierati de tradatori? Facut'amu vre-o conjuratiune in contra interesselor si a esistintiei statului? Nimenea nu va puté afirmá acésta. Luat'amu armele in mana spre a ne opune cu forti'a autoritatiloru si legiloru esistente? Cu atàtu mai puçinu. Escelenti'a Vóstra prin organele bisericesci, de cari dispuneti, sunt singuru, ati avutu destula ocaziune de a luá informatiunile necessari, din cari trebuia de a aflati urmatórea stare de lucruri:

Alegetorii romani din Brasiovu si din jurulu Brasiovului cá si alti alegetori romani din celelalte parti ale Transilvaniei, audiendu de proiectulu de lege despre scólele medie, ce se afla pe mas'a dietei spre a fi pertractatu, s'au decisu a se aduná in conferintie spre a'si dá si ei parerea loru despre acestu proiectu de lege. Nu in modu „tumultuosu“ nici pe suptu ascunsu, ci cu scirea autoritatiloru competente si intre marginile legei s'au adunatu alegetorii romani publice in conferentie si cercetandu acelu proiectu de lege si-au esprimat u convingerea loru sincera, cá elu vatama drepturile autonóme ale confesiuniloru si drepturile nationalitatiloru nemagiare garantate prin lege; vatama cultur'a poporului si prin urmare si desvoltarea statului; in fine cá acelu proiectu periclitédia si esistintia puçineloru nóstre scóle medii, ce ni le amu creatu noi cu grele jertfe fara ajutorulu statului. Aceste convingeri nu sunt numai ale nóstre, ci ale maioritatii poporatiunei acestui stat, ba sunt profesate chiaru si de càtra o parte insemnata a protestantiloru magiari.

Se póte privi acésta procedere de neloiala si nepatriotica candu noi nu amu facutu altceva, decâtu ceea ce se intempla in tóte statele constitutiunale pe tóta diu'a si ceea-ce nici la noi nu este opritu prin lege? Se 'mi fia ertatu a declará, cá apartine tocmai lealitatiei si simtiului patrioticu déca cineva intre marginile legei, in modu sinceru

si francu, in faci'a lumei 'si espune convingerile aratandu, cá aceia, cari sunt chiamati a face legile sunt in ajunulu de a aduce o lege, care vatama drepturile maioritatii poporatiuniloru din tierile corónei sf. Stefanu si prin aceea vatama insusi interesele statului. Si noi Romanii ne amu tinutu obligati a ne implini acésta datorita de lealitate si de patriotismu, cu atàtu mai multu cu càtu, din causele in generalu bine cunoscute, mai alesu noi Romanii din Transilvani'a nu suntemu reprezentati in parlamentu.

Simpl'a impregiurare, cá „adunările de poporu“ imbraca caracteru politicu póte se servésca de preteestu la ímputari de „nelealitate“ si de „nepatriotismu“ numai in state absolutistice, nicidecum inse in state constitutionale, deórece in asemenea state „adunările de poporu“ investite cu caracteru politicu constituie unu dreptu cardinalu alu vietii constitutionale. In asemenea state nu póte abdice unu poporu de asemenea adunari fàra a abdice de esistentia lui propria, prin urmare nici noi Romanii si cu atàtu mai puçinu noi alegetorii romani nu putemu renuntia la acestu singuru dreptu constitutionalu, la care suntemu redus astadi si nimenea nu va poté abate de a spune intre marginile legei, in faci'a lumei nedreptatile ce se comitu in contra nóstre.

E durerosu, cá noi alegetorii romani, cari voindu a ne folosi de acelasu dreptu constitutionalu, de care se folosescu cu prisosu conlocuitorii nostri magiari, ne-amu adunatu in conferentie, spre a consultá intre marginile legei unu obiectu de cea mai mare insemnatate, ne vedemu siliti in aceste timpuri atàtu de critice a aপরá onórea nóstre politica nationala chiaru faci'a de cea persóna, care din positiunea ei inalta este chiamata a-o aপরá; dar trebuie se o facemu nu numai cá Romani buni ci si cá patrioti buni. Desfidemu deci pe ori si cine, fia acela chiaru si capulu nostru bisericescu, de a numi fàra nici-o basa conferintiele nóstre, si in specie conferintia alegetoriloru din Brasiovu, nepatriotice si neleale si de a cualificá natiunea romana, cá ar fi lipsita de simtiulu de patriotismu si de lealitate càtra patri'a sa. Prin atari invinuiri nebasate se aduce turburare in tíera, éra noue Romaniloru ni se face cea mai mare stricatiune.

Mi amu tinutu de datorintia a espune escel. vóstre cu tóta franchetia aceste convingeri, fiindu-cà sunt petrundu de deplin'a seriositate a momentulu si de marele pericole ce le invólva procederi, cá aceea a escelentiei vóstre, pentru natiunea si biserica nóstre.

Escelentia! Nu uitati, cá sunteti inca si astadi mitropolitulu Romaniloru gr-or. din acestu stat si cá cu acésta inalta demnitate este legata o responsabilitate cu atàtu mai mare, cu càtu sunt mai mari pericolele ce amenintia poporulu romanu; nu uitati, cá datoriti onórei escelentiei vóstre, cá, capu alu bisericej de a restabili adevèrulu inaintea tierii si a lumei.

Acésta o pretinde chiaru „situatiunea grava“, in care recunósceți cá ne aflamu, o pretinde raspunderea ce singuru escelenti'a vóstra afirmati, cá o datoriti lui Duinnedieu, consciintiei vóstre si monarchulu nostru „cu scopu de a salvá „basele, pe cari se radima in presentu vietia nóstre bisericesca“.

Me miru, si fiacare Romanu este in dreptu a se mirá, cum escelenti'a vóstra póte crede, cá prin circulare de asemenea cuprinsu se potu salvá basele vietii nóstre bisericesci.

Din contra prin asemenea circulare se dá o arma in mán'a inamiciloru nostri de a distruge si „basele pe cari se radima in presentu vietia nóstre bisericesca si interesele nóstre nationale“. Adversarii nostri politici servindu-se de acésta arma data in mán'a loru de escel. vóstra potu se induca in eróre chiaru pe Maiestatea Sa monarchulu

nostru, se créda de adevărate ceea ce afirmati escelenti'ă v'ăstra în mentionatul cerculariu despre noi Romani. Dejá organulu gubernamentalu „Pester Lloyd“ basatu pe afirmările escel. v'ăstre ne presenta lumii de conspiratori, de tradatori de patria, ceea ce până nu aparuse cerculariulu escel. v'ăstre nu cutedia se afirmă.

Respunderea ce diceti că o datorati lui Ddieu o veti indeplini numai atunci, candu ve'ti avé în vedere axiom'ă evangheliei: „Ce tîe nu'ti place altuia nu face“. V'ar placé de exemplu se ve numimu noi pe escel. v'ăstra tradatori? De siguru că nu v'ar placea acestu nume, atunci se apreciatu ce faptu cutediatu este de a dá unui poporu întregu acestu nume fără nici-o basa și precauțare.

Cātu pentru răspunderea ce diceti că o datorati monarhului nostru credu, că o veti indeplini numai atunci, candu că consiliaru intimu alu Maiestatii Sale veti merge și veti spune Maiestatii Sale, că noi Romani niciodata nu amu fostu tradatori de patria și nici amu conspiratu vreodata cu inimizii din lăintru și din afara ai dinastiei, și nici acum nu amu facutu altuceva decâtu ne-amu exercitat numai unu dreptu legalu și constitutionalu și că nimenea nu ne va puté opri de a ne luptá în marginele legi contra nedreptăților ce ni se facu dilnicu; se spuneti Maiest. Sale că astădi sub acestu sistem asupritoriu nici escelenti'ă ta, că consiliaru secretu alu Maiestatii Sale, nu esti eschisu de a fi terorizatu ba și amenintiatu, că vei fi tramis la monastire deca nu vei lucră în interressulu siovinismului magiaru.

Éta dara ceea ce credu eu și că mine de siguru milióne de Romani, că este datori'ă escel. v'ăstre cătra Ddieu și cătra Maiestatea Sa. Mai remane acum datori'ă ce diceti, că o aveti cătra propria consciintia a escel. v'ăstre. Asupra consciintiei omului este numai Ddieu judecatoru, asupra consciintiei Romanului inse este în dreptu de a judecă întreg'ă obsce romanésca, va judecă posteritatea și istori'ă. Escelenti'ă ta esci Romanu și mitropolitulu Romanilor și prin urmare doredi consciintiei tale romanésce, de a respectá dorintiele și aspiratiunile poporului romanu și de a te închiná d'înaintea vocei acestui poporu-martiru, care este vocea lui Ddieu; doredi în sfersitu că Romanu memoriei sfinte a marilor antecessori ai escelentiei tale de a nu te desparti niciodata de poporu, ci de a urmá maretului loru exemplu luptandu în deplinu acordu cu vointi'ă natiunei romane pentru drepturile ce i se cuviniu în stravechia ei patria.

Acésta este, ce astépta cu dreptu adi fiacare Romanu binesemitoru și fiacare fiu credinciosu alu bisericeii romane nationale dela unu mitropolitu romanescu și prin urmare și dela escel. v'ăstra.

Primiti, ve rogu. escelentia s. c. l.

Diamandi J. Manole.

Unu respunsu cătra mai multi.

Temisiór'a, în 6 Aprile st. n.

(P. R.) Mai multi domni romani din partile banatience și unguene ne-au întrebatu și ni-au cerutu opiniunea în scrisu: „Daca ar fi consultu și de lipsa ori ba, că și în partile banatice și unguene se se convóce întruniri de alegatori romani, în scopulu de a protestá contra proiectului de lege în caus'ă scóleloru medie, ce tocmai se desbăte în diet'ă tîerei, — precum au facutu frații din Ardealu?“

Acésta întrebare atinge o cestiune generala și este cu multu mai momentúsa decâtu că se respundemu la ea pe cale privata, în epistola pusa sub plicu (cuverta). Respundemu deci la acestu locu, pe acésta cale, și motivamu deodata parerea nóstra:

Situatiunea romanilor, de prezentu, este fórtie grea. Nu se póte negá cumcá poporulu, respect. natiunea romana se afla într'unu conflictu indoitu: în susu față de gubernu și stapânirea tîerei; în sinulu seu: față de doi capi bisericesci cari au alunecat în grozava ratecire.

Poporulu romanu întregu și preste totu, neprotegat, nesprijinit, ba nici macaru numai incuragiatu de cineva, se afla deci și remane avisatu numai și numai la propria sa pricepere și la propriele sale poteri; și daca e, că se face ori se întreprinda ceva, elu n'are de a consultá pe nimeni altulu, decâtu numai și numai propria sa ratiune, și nu are d'ă contá decâtu la propriile sale fortie.

Pe acestea ne basamu și noi în acestu respunsu.

Principiulu solidaritatiei și alu identitatiei de sórtie ne dice: „Mai bine în iadu, dara cu totii;

decātu în raiu, inse desbinati.“ Acestu principiu romanii trebe se'lu urmedié chiaru și în acelu casu, daca și candu noi, banatienii și ungunenii, amu fi de faptu în raiu, ori că de acum înainte ni s'aru deschide usile raiului, sau macaru numai ni s'aru promite cheile dela o usitia cătu de mica. Cu cătu mai din adinsu trebe s'o facemu inse atunci și în acelu casu, candu scimu și vedemu cu pozitivitate, cumcá în acésta tîera, deocamdata și sub acésta stapânire, romaniloru preste totu și banatieniloru și unguneniloru în specialu, li e deschisu și meritul iadulu: prepasti'ă ce va se le inghita limb'ă și nationalitatea!

Abstragendu dela principiu, se judecamu din punctu-de vedere practic, din punctulu-de vedere alu „oportunitatiei“ careia i se inchina multi „fruntasi“ romani, dara cu preferintia aceia cari, în pusetiunea loru, se afla bine, ori, inclinati spre „dolce far niente“ — nu le place se se misce.

Éta ce ne dice oportunitatea. În urmarea celoru întemplate și petrecute în alte parti locuite de romani, ne vedemu și noi împinsi de spate la lupta și activitate, că-ci nici noue nu ne merge mai bine, decâtu loru. Daca ne angajamu și bagamu în lupta se póte că se scapamu de mórte, că-ci sciutu este cumcá „nu fiacare glontiu lovesce în carne“ și cumcá „nici-odata n'ă peritu o óste până la ultimulu ostasiu“, până candu, standu cineva între luptatori, cu manile încrucisiate, chiaru pitulatu în tufa de va fi, mórtea îi este sigura! — Aceste reguli de pe campulu luptei sangeróse se potrivescu și pe campulu actiunei și luptei politice.

Cari sunt impregiarile, cine sunt aceia, cari ne „îpingu de spate“?

Propri'ă situatiune, pornirea gubernului și a organelor sale contra nóstra, tînut'ă mitropolitulu din Sibiu și a episcopulu romanu din Aradu.

Au dóra s'ă stersu din memori'ă nóstra conclusulu luat în conferintia tuturor alegatorilor romani întrunita la Sibiu în anul 1881 dilele 12—14 Mai? Nu se póte.

În acea conferintia între altele s'ă enunțiatu: „solidaritatea tuturor romanilor, în lupta și actiune, și d'ă dou'ă: „activitate politica în partile banatice și unguene.“

Cum s'ar poté dara că noi, banatienii și ungunenii se calcamu solidaritatea în lupta, lasandu singuri pe frații ardeleni? Cum s'ar poté că noi în locu de activitate se dovedimu, în timpu de lupta și activitate, — passivitate sau, ceea ce ar fi mai corect: inertie, lasitate? Nu se póte!

Dara mai obversédia și alte impregiari totu atātu de grave și considerabile. Se luamu aminte!

În Nrulu 23 alu acestui diariu, sub numirea „Siovinismulu în turbare“ amu descoperitu onor. nostrii cetitori grozavele calumnii și invinuri ce s'au aruncatu asupra întregulu poporu romanu din partea jurnalului „P. Lloyd“ a acelu organu ce este de primulu calibru și, așa dicendu, uniculu în acésta tîera de calibru european. Acelu organu alu stapânirii de astădi mai ántaiu a timbratu pe romani *de revolutionari* și a dou'ă a atacatu *loialitatea și supunerea romaniloru față de dinastia*, ergo față de persón'ă a totu prea înalta a Mai. Sale imperatulu și regelui Franciscu Josifu I, și tóte aceste grozave invinuri, o dorere, le-ă motivatu cu cuvintele din cerculariulu mitropolitulu!

Și pentru-ce tóte astea? Pentru-că romanii aderéza la dreptu și legea fundamentala; pentru-că ei, folosindu-se de dreptulu nenegaveru: alu întruniriloru electorale, au protestatu în modu corect, solidu, seriosu și francu contra unui proiectu de lege ce se aduce contra loru.

Ei bine, cine nu vede, în acestu faptu, pe absolutisticulu despotu, carele prin catenele rabulistice și a siovinismulu léga pe nevinovata sa jertfa de mani și de picióre, i se pune cu genunchii pe peptu, îi astupa gur'ă, că se nu se póta nici macaru vaietá, sau, chiaru daca ar strabate unu tîpetu în publicitate, se astupé tóte urechile pentru vocea ei, și se abata tóte ánimel, chiaru și pre cea parintésca, de cătra amarita jertfa? —

Daca amu poté se nesocotimu principiulu, se ne facemu uitati de angajamentulu primitu alu solidaritatiei, óre cum amu poté si cade-se óre că se nesocotimu, se suferimu în tacere aceste grozave calumnii și invinuri? Unu poporu ce nu mai síede nimicu alta, decâtu numai onórea sa; nu mai are altu isvoru de sperantia ori mangaiare, decâtu pastrata și recunoscuta sa loialitate și fidelitate cătra dinastia și tronu, precum e astădi poporulu romanu în Ungari'ă. — óre póte elu tacé și suferi aceste invinuri și calumnii? —

Credemu că nu; și sustinemu în firma con-

vingere că totu sufletulu de romanu protestédia susu și tare contra acestoru calumnii și invinuri.

Onórea romaniloru din Banatu și din Ungari'ă propria pretinde dara și le demanda că: se se întrunésca și densii și se protestédie solemnú și cu barbatie, atātu contra calumniariloru și grozavelor invinuri ce s'au aruncatu asupra loru, cătu și contra celorlalte.

Romanii din Banatu și Ungari'ă au detorintia de onóre a se dechiará întru tóte solidari cu frații loru din Ardealu; a protestá cu energia contra proiectulu desnumitu de lege; a desavuá pornirea aprópe punibila a dlui mitropolitu și a dlui episcopu din Aradu, dara asecurandu deodata în sinceritate și seriositate cumcá aderéza mortisiu la acésta patria, chiaru și la elementulu magiaru, dara nu că sclavi umiliti și fara îndreptatiri cetatienesci, ci că liberi cetatieni, că frați egali îndreptati.

Éta, acesta e respunsulu nostru.

Apelamu dara la poporulu, inteligenti'ă, preotimea și invetiatorimea romana din Banatu și Ungari'ă, la toti căti au dreptu de alegatori, și i provocamu a se apucá iute de lucru.

Cum se va finí acésta pornire, ce fine va avé ea în tîera? — ne voru întrebá multi.

Respundemu: nu romanii au provocat'ó, nu ei voru răspundietori! Romanii au datorintia că pretotindenii și întru tóte se pastredie cu scumpetate și cu rigóre ordinea, legea și bunacuviinti'ă, ceea ce recomandamu și noi.

De aci încolo se eschiamamu cu totii: Traésca patri'ă, și libertatea constitutională!

(„Luminatoriulu“).

Cinci crai dela resaritu.

Energiculu redactoru alu diariulu „Luminatoriulu“ din Temisiór'a, aducendu'si se vede aminte, că la conferintia politica din Maiu 1881 s'au fostu adoptatu principiulu de solidaritate și pentru romanii de dincolo de délulu mare, a fostu publicatu în Nr. 26 alu diariulu seu unu meritosu articolu pe care cetitorii nostrii ilu afla reproducu în Nr. prezentu alu acestui diariu. A fostu de ajunsu atātu pentru-că „cinci crai dela resaritu“ cari de prezentu ocupa din grati'ă faimosulu „sfarimatoru de nationalitati“ dnulu C. Tisza cinci locuri de deputati în diet'ă din Bpest'ă și caroru póte totu din grati'ă aceluasi patronu, le suridu totu atatea posturi de comiti supremi în partile infidele, se se consfatuiésca și contieléga a adressá cătra asia numiti d-nealoru alegatori apelulu de mai la vale, pe care ilu reproducemu în tocmai asia cum ni s'ă trimisu pe o fóia volanta, adeca fara de a face vreo schimbare nici în stilu nici în ortografia. Acestu apelu cetitu în legatura cu articolulu premergatoru alu „Luminatoriulu“ se ilustrédia și comentédia pe deplinu, așa că deocamdata ne potemu dispensá de a'i face comentariulu ce'lu merita și pe care ni'lu rezervamu pentru alta ocaziune, candu situatiunea nóstra politica actuala se va fi cristalisatu și mai bine, decâtu cum au facut'ó circularele prelatiloru, scrisorile dniloru G. Secula, Diamandi I. Manole, articolulu din „Lumin.“ și apelulu celoru „cinci crai dela resaritu“, alu carui tecstu este acesta:

„Fratilor alegatori!

Proiectul de lege despre regularea invetiamentulu în scólele medie și despre calificarea profesorilor acelor'ă luanduse la desbătere în diet'ă tîerei, s'au facut mai multe schimbări esentiali și pana acum, cari sunt favoritórie confesiunilor și natiunalitatiei nóstre.

Anume a primit diet'ă tîerei sa se spuna apriat, ca în gimnasiale și scólele, în cari limb'ă propunerei nu e cea unguéasca, asiedara în gimnasiale și scólele reali romanesci, limb'ă romana și literatur'ă ei trebe sa se propuna ca obiect de studiu obligat pentru fiecare scolaru, mai încolo ca în gimnasiale și scólele romanesci are se remana limba romana că limba de propunere și mai încolo, singur numai cu acea stramutare, ca în class'ă a VII și a VIII un obiect, adeca studiul limbei și literaturii unguéscii sa se propuna în limb'ă unguéscă, pentru ca sa invetie studintii pre deplin asta limba; că limb'ă statulu, ce e chiar și în interressul tinerilor romani; tóte celelalte obiecte se vor propune dar în aceste scoli si de aci înainte numai în limb'ă romanésca.

Domnul ministru presiedinte a dechiarat în siedintia dietei din 6 a l. c. cu ocaziunea pertraterei §-lui 7 din proiect, în mod serbatoresc si între aplausele maioritatiei, ca în privintia limbei unguéscii că a limbei statulu nu pretinde mai mult, de cât ce e necesariu neincunjurat în interressul statulu, si adeca ca se multiamesce cu aceea, deca se invatia limb'ă unguéscă în modul aratat, pentru că tinerii pre cand absolva gimnasiulu, sa scie vorbi bine unguéscu, dar respinge ori ce încercare de a pretinde mai mult de cât acést'ă, ori de a împedecá natiunalitatile în cultivarea și desvoltarea limbei lor.

Domnul ministru de culte și instructiune fiind interpelatu, a dechiarat publice în dieta, ca remane în

valore si mai incolo §-ul 18 din articolul de lege XLIV. dela 1868, in intielesul caruia in tinenturile acele, in cari e latita limb'a romanésca chiar si in gimnasiile ori scólele reali ale statului trebuie sa se infintieze catedra pentru limb'a romanésca.

Dreptul de denumire a professorilor, remane neatinat in man'a confesiunilor si pentru venitoriu, aseminea reman neatacitate diplomele profesorilor castigate pana acum; ear ce se atinge de drepturile si ingerinti'a reprezentantului guvernului, care are se fia de facia la examenele de maturitate, togmai in diu'a de adi s'a decis in dieta ca la validitatea testimonielor de maturitate nu se recere subscrierea commissariului mai bine zis reprezentantului ministeriale si tota ingerinti'a lui, schimbanduse dreptul de veto, s'a normat intr'un mod, care e mai convenabil cu autonomi'a confessionale.

In privinti'a scopului, planului, si mediulocelor de invetiament se sustiene autoritatilor supreme confessionale dreptul de dispusatiune in estensiunea necesaria.

Prin aceste concluse si declaratiuni se delatura cele mai grele temeri, ce s'au fost redicat facia de acest proiect de lege, si aste concluse ne indreptatesc a presupune ca si in statoririle de mai departe ale dietei vá invinge acelasi spirit equitabil si aceiasi bunavointia, care s'a aratat pana acum; si prin urmare nationalitatea nostra nu vá fi periclitata prin asta lege.

Din asta cauza inse, cum si cu privire la aceea, ca noi deputatii dietali romani am facut si facem tot ce e posibil pentru apararea intereselor vitali a nationalitatii noastre, nu are nici un scop, cá iubiti nostri alegatori sa se adune spre a protestá in contra numitului proiect de lege, nu e cu scop atare adunare si protestare, fiindca nu numai ca e prea tardia, dar nu are nici cauza dupa cele espuse, si tare ne temem dupa cum cunoscem noi imprejurarile, ca nu va avea nici un efect bun, precum nu au avut nice celelalte de pana acum, ci din contra ar inmulti numai tabara inamicilor nostri si ar paralisá activitatea nostra, ce e indreptata intr'acolo, ca sa innaintam bun'a intielegere cu celelalte popóre conlocuitorie, mai ales cu elementul maghiar, si cu innaintarea binelui patriei sa sprijunim totodata inaintarea materiale si spiretuale a poporului nostru.

Ve svatuim si rogam dar iubitelor alegatori, chiar in interesul nationalitatii noastre, cá se nu luati parte la atari adunari si proteste, la cari ve provoca fói'a „luminatoriul“ din timisióra; sa nu faceti atari demonstratiuni, mai ales dupa ce nu e adever nici aceea, ca guvernul tieriei in dieta sau afara de dieta ar' fi tras la indoiala credinti'a poporului roman catra patria si preanaltul tron.

Articli reutaciosi, cari fi serie vre un inemic intr' una foia sau alt'a nu pot strica renumele cel bun a romanului, dovedit prin fapte, despre credinta sea catra patria si tron. Pentru demintirea ataror articli nu e de lipsa a tinea adunari.

Fratilor alegatori! Sa urmam totdeauna svatul mintei sanítóse, sa ne ferim de tot, ce póte da nutrament suspitionarilor reutacióse; sa dovedim cu tota ocaziunea prin portarea nostra moderata si intielépta, ca suntem patrunci adunc de adeveratele interesse ale statului, ear interesele si aspiratiunile nostre nu stau in contrast cu acelea; ca intrecandune in patriotism cu celelalte popóre suntem gat'a totdean'a a aduce jertfele cari le recere prosperarea patriei, a cáreia iubire e incuibata adunc in animele nostre.

Budapest'a in 10. aprile 1883.

Dr. Josif Gall, Gerard Végső, Gerge Constantini, George Serb, Stefan Antonescu, deputati dietali romani.

Merita se luamu la locul acesta notitia, cá despre unu efectu alu apelului de mai susu, sau numai cá despre o revenire ce coincide, de avisulu ce „Luminatoriulu“ in Nr. 27 alu seu ilu publica in fruntea fóiéi sub titlulu „Spre orientare“, de coprinsulu acesta:

„Cu privire la proiectat'a intrunire a alegatorilor romani din Banatu, consultandu-se mai multi barbati de frunte din aceste parti, densii au aflatu de bine a propune cá aceea se se amane pe unu timpu mai apropiatu de alegeri. Aducemu deci acésta la cunoscinti'a tuturor.“

Totu in raportu cu cele de mai susu se afla si telegram'a de mai la vale ce o gasimu in diariile din B Pest'a stilisata in terminii urmatori:

„Trimitu deputatiloru romani felicitările mele „cele mai cordiale din incidentulu apelului adresatu „cátra alegatori. Fiti mai fericiti cá mine in conducerea stindardului fraternitatiei între romani si „unguri, a carui initiativa in acésta directiune, din „partea romaniloru pana acum n'a avutu nimenea „curagiulu a o sprijini pe facia. Acesta este inceputulu unei actiuni binecuvantate. Continuati in „modulu acesta cu energia si zelu. Eu ve urmediu.“ Miron Roman m. p.

Cine, cetindu si acestu epilogu in forma de telegrama la famosulu cerculariu alu escel. sale dlui mitropolitu, nu'si va aduce aminte de dis'a lui Schiller cá: „Der Fluch der bösen That ist, dass es fortzeugend Böses muss gebären!“

Pretiósa si fórté magulitóre pentru noi este elegic'a marturisire a escel. sale, cá pana acuma din partea romaniloru n'a avutu nimenea curagiulu a sprijini pe facia tendinti'a politice sale particulare

si personale, decâtu numai cei cinci matadori anti-nationali din diet'a pestana. E claru deci, cá pana acum afara de escel. sa si cei cinci, cari s'au declarat pe facia, totu restulu natiunei romane care numera milióné, chiaru nepronuntiandu-se cum s'a pronuntyatu pana acum, este contra politice de fraternitate între romani si unguri, in modulu cum o intielegu si cum au luat initiativ'a escel. sa si cei cinci aderenti ai sei binecuvantati. Dloru potu fi siguri de pe acum, cá nu voru fi intru nimicu mai fericiti in acésta directiune, decâtu a fostu si va fi escel. sa dn. mitropolitu Mironu Romanulu. Nu voru fi mai fericiti, cum n'a fostu nici mitropolitu Siaguna si ori care va pledá pentru o politica de fraternitate a carui pretiu este: stergerea elementului romanu cá factoru politicu egal indreptatitu si desnatio-nalisarea fára urma a biserice si scólei romane confessionale. Acestu pretiu este identicu cu sinuciderea de buna-voia a unei natiuni întregi, ceea ce ar fi o crima monstruósa, de care nu este capabilu nici celu mai degradatu poporu de sclavi. Afe inca odata escel. sa si cei cinci aderenti ai sei, cá mass'a natiunei romane de din cóce de Carpati si-a ficatatu odata pentru totdeauna program'a si conduit'a sa politica in 3/15 Maiu 1848 si si-a reinit'o in 14/26 Maiu 1881 in conferenti'a alegatorilor romani din Sibiu. Stindardulu natiunei romane este si nu póte fi altulu, decâtu acela alu: libertatitiei, egalitatitiei si fratietatitiei, fára frasa, pentru a carui arborare si sustinere si-a versatu sangele in 1848 si pentru a carui aparare si mantinere se va scí luptá si acum, in contra inamiciloru esteri cá si in contra celoru interni, cari sunt cu multu mai periculosi decâtu cei din afara.

Ori ce incercare in situatiunea de facia, a seduce si ademeni natiunea romana de a parasí programulu seu politicu, pentru care s'a declarat solidara in unanimitate, nu póte si nu merita alta calificare decâtu crima de lese-natiune, éra cei ce incérca a'i subminá ecsistenti'a si a'i sdrobi cu máná scelerata si sacrilega viitoriulu ei, sunt si voru remanea stigmatizati cu semnu tradatoriloru de patria si de natiune.

Natiunea romana a declarat'o de repetite-ori in faci'a lumei întregi cu voce tare si resunátore: Aici sunt si aici voi se remanu! si ori-ce incercare de a o miscá din acésta positiune firésca a sa este si va fi zadarnica, pentru-cá o natiune intréga nici nu desertéda dela postululu seu, nici nu trece sub furcile gaudie, ci stá pe pamentulu ei stramosiescu si se apara luptandu-se cu aceleasi arme, cu care este atacata de inamici. Acesta si numai acesta este adeveratulu patriotismu si adeverat'a lealitate cátra dinastie, care luptandu-se pentru ecsistenti'a si patrimoniulu seu amerintiatu, se lupta totuodata si pentru intréga monarchia si integritatea teritoriului ei. In statulu modernu de dreptu, fia elu de o limba ori poliglotu, drepturile neprescriptibile ale omului trebuie se fia egal respectate si celu ce se lupta cu acésta devisa, se lupta drépta lupta pentru propri'a ecsistentia a acelu statu din care face parte. Candu cineva 'si apara capulu si ánim'a, in acelasiu momentu isi apara intregu corpulu. Este elementaru acésta, dara se vede cá mai sunt si de aceia cari credu, cá aruncandu-se in braóele magiarismului, isi voru castigá merite neperitóre pentru salvarea patriei romane. Nici-odata.

Se voru desamagi, pentru-cá natiunea romana, gratia dureróseloru experientie din trecutu, a ajunsu in fine la acea maturitate politica, cá se nu se lase a fi surprinsa si ametita nici prin cantece de sirena, nici prin ordonantie brutale, cu atátu mai puóinu va suferi o dictatura straina de ánim'a si de interesele sale.

Ap'a va trece, pietrile voru remanea!

Camilu.

Protocólele Conferintiei dela Londr'a.

(Urmare).

In a patr'a siedinti'a, reprezentantele serbu facu o declaratiune asupra careia se 'nceise o lunga discussiune si-alu carei resultatu este cá Serbi'a nu póte se face parte din comisiunea européna. Toti reprezentantii se esprimara in acésta privintia intr'unu chipu fórté amicalu, dar remasera nemladiosi in forma.

Dupa aceea incepura desbaterile asupra prelungirii mandatului comisiunii dunarene europene. Presiedintele Conferintiei, lordulu Granville, esprimá parerea cá ar salutá cu multiamire admiterea principiului prelungirii permaninte. D-sa róga pe plenipotentiaru se-si espuna in acésta privintia vederile lor.

Reprezentantele Austro-Ungariei este de parere, cá o prelungire de optu séu diece ani ar fi aceea pentru care ar puté se se decida guvernulu seu. Totusi, cátu va fi mai mare restimpulu prelungirii, cu atátu mai bucurosu va fi guvernulu seu.

Plenipotentiarulu germanu se exprima in acelasi sensu.

Reprezentantii francesi fura de parerea presiedintelui conferintiei si disera cá cea mai buna solutiune ar fi, dupa vederea lor, aceea care ar dá comisiunii dunarene unu caracteru permaninte. Ei sustinura cá, in contradicere cu stipulatiunile din 1856, care atribuiru lucrariloru dela Dunarea de josu unu caracteru permaninte. Multiamita roditóreloru intreprinderi ale comisiunii europene dunarene, bratiulu Sulina a fostu mantinutu in stare de navigabilitate. Prin acésta representantii francesi aréta cá comisiunea a facutu nisce servicii prea pretióse, spre a nu fi stabilita pe nisce base solide si definitive.

Reprezentantele italianu dice, cá Itali'a va votá pentru acea solutiune care ar acordá comisiunii dunarene europene cea mai lunga si cea mai mare intindere de actiune. Acésta actiune a fostu pana acum eminamente folosítore si va fi totu astu-felu si in viitoru. Multiamita osteneliloru comisiunii dunarene si neincetate-loru ei sfortiari si lucrari pe care le-a intreprinsu, au fostu in stare vasele totoruru tieriloru se circule pe Dunare fára a intimpiná cea mai mica piedica in apele acestui riu. Ar trebui chiaru cá conferinti'a se profite de actuala ocaziune spre a exprimá comisiunii multiamirile ei.

Dupa acésta baronulu de Mohrenheim ceti partea cea mai insemnata a instructiuniloru sale. Dsa espuse in urmatorii termini vederile guvernului seu in privintia prelungirii mandatului comisiunii:

„De candu representantii puteriloru se aduna din vreme in vreme, spre a desbata asupra necesitatii unei reinitoiri a mandatului comisiunii dunarene europene, ei se intr'unescu pentru prim'a óra acum in temeiulu unei stipulatiuni a tractatului de Berlin, care dovedesce o mare mesura de intielepiciune si de prevedere, de vreme ce stabileste cá trebuie se se discute in comunu daca se va vedé din inpregiurari trebuinti'a unei prelungiri. Alternativ'a ce se presinta acum, corespunde, dupa parerea nostra, cu nou'a situatiune. Eveniminte de o mare insemnatare, fapte de o importantia istorica, au schimbatu cu totulu relatiunile de mai inainte dela Dunarea de josu, care aveau in vedere arangiamentele internationale. Impregiurarile de care se tiné mai inainte séma, n'aveau nimicu comunu cu acelea de care trebuie se se tina asta-di séma. Se impune dar intrebarea, ce schimbari trebuie se se faca in articolulu din tractatulu de Berlin care ne preocupu aci. Fiacare reprezentante va trebui se espune asupra acestui punctu pretentiunile guvernului seu. Intru ceea ce me privesce pe mine, apoi sunt insarcinatu a espune pe aceea a guvernului meu, aretandu intr'unu chipu esactu schimbabilu pe care elu crede cá e dreptu si de trebuintia se fia introduse in atributiunile comisiunii europene. Intru ceea ce privesce intinderea si mesur'a, apoi guvernulu meu este fórté dispusu se le acórdé comisiunii pentru orice restimpu pentru care ar puté se fia prelungita. Se mi se permita a constató, cá comisiunea européna, prin activitatea sa de pana acum, si-a castigatu unu dreptu la recunoscinti'a generala prin zelulu, dibacia si capacitatea despre care a datu dovedi. Numai de dèns'a va depinde in viitoru de a desfasiurá o activitate roditóre daca nu va avea negresitu pretentiunea se tréca cu activitatea sa preste acea limita in mijloculu careia s'a marginitu pana aci si in care erá chieamata se exercite o activitate practica recunoscuta cá trebuintiósá, si avemu firma sperantia cá-i va remanea deschisu inca pentru multa vreme acelu cercu in care si-a marginitu pana acum activitatea sa. N'amu negresitu trebuintia se asicuru, cá noi nu punemu in cestiune principiulu liberei navigatiuni. Acestu mare principiu alu civilizatiunii nu va fi pusu in cestiune nici adi nici vreodata, nici altu unde-va. Russi'a ilu recunósce si-lu garantéda; dar tocmai fiindu-cá Russi'a ilu pune mai pre susu de ori-ce atingere, ea n'ar intielege cá elu se fia idendificatu cu vre-o institutiune, indoiósá, careia nu i s'a recunoscutu dela inceputu si pana asta-di, de cátu unu caracteru trecetoru. Bas'a liberei navigatiuni a fostu inscrista in dreptulu gintiloru alu lumei civilizate — cu patru-dieci ani mai inainte de a se creá acésta institutiune locala — si in totu acestu decursu ea s'a intinsu preste tóte riurile din lume. Acésta basa va trai negresitu pana candu tóte riurile si ideile nu isi voru schimbá cursulu lor, ea nu este pusa aci in cestiune si Russi'a nici nu voiesce a o pune. In acésta privintia n'am trebuintia se amintescu de cátu cuvintele solemne pe care principele cancelarulu Russiei le-a rostitu la congressulu de Berlin. Nu credu, cá li se cuvine o valóre noua séu mai mare, déca voru veni din gur'a mea, dar mi este de ajunsu a scí cá ele nu voru putea perde printr'acésta din valórea lor. Acesta este inaltulu punctu de vedere in care se pune guvernulu meu si invita si pe celelalte puteri mari cá se-lu admita, dupa ce ele au esaminatu cu tóta nepartinirea urmátorele propuneri pe care amu onórea a le face in numele lor.

1. Comisiunea dunaréna européna, somata a se pronuntya asupra acelu bratiu alu riuului care ar fi mai propriu pentru liber'a navigatiune internationala, s'a pronuntyatu, in urm'a unei mature esaminari facute la faci'a loculu si a unei cercetari practice, pentru bratiulu Sulinei si, prin protocolulu ei dela 2 Novembre 1865, a otaritu, dupa propunerea reprezentantului englesu, cá de aci incolo tóta activitatea comisiunii se se concentredie de preferintia asupra acestui bratiu cá lucrurile dela gura se dobandésca unu caracteru definitivu si se se faca totulu pentru imbunatatirea navigatiunii pe acestu bratiu. Cu acea ocaziune, reprezentantele Austro-Ungariei observa, cá:

a) clausul'a articolului 3 din tractatulu privitoru la navigatiunea pe gurile Dunarii, ar remanea de prisosu, de vreme ce imbunatatirile din bratiulu Sulina devinu prin acestu votu o opera definitiva a comisiunii europene,

b) cá apele gurei Kilia, remanendu astu-felu in

afara de sfer'a practica de actiune a comisiunii formédia isvórele bune stari locale, care nu trebuesc nici ingustate nici sustrate poporatiunilor invecinate, pe care providint'a le-a inzestratu cu aceste pretioase isvóre de bogatie, cà-ci ar suferi comerciulu in genere si binefacerile liberei navigatiuni pe Dunare,

c) cà indatoririle care se acórdá de autoritatea teritoriale a stateloru tiermurene in deplina exercitare a libertatii lorú suverane, se nu se întinda preste trebuintile recunoscute in unanimitate cá absolutu necessariu pentru desvoltarea navigatiunii generale.

Tint'a, ce trebuie se se aiba in vedere, nu póte se vateam principiulu consacratu alu suveranitatii, ci are de scopu, din contra, intemeiandu-se pe mesuri echitabile si recipróce, impaciuirea acestui principiu cu acela alu liberei navigatiuni. Susu citatulu bratiu alu Dunarii remane de faptu si in practica in afara de cerculu de actiune alu comisiunii europene si trece pe viitoriu sub autoritatea suverana a Russei, fia in totalu séu in parte, inse afara de acele parti ale bratiului care intra in a dóu'a categorii a regulamentulu in acordu cu principiulu dreptulu publicu fluvialu, care stabileste o completa egalitate de tractamentu pentru drapelele totoruru natiuniloru spre protejerea liberei navigatiuni pe bratiulu Sulina declaratu cá internationalu. Deci gurile bratiului Kilia, care strabatu in totu cursulu lorú numai teritoriulu rusu si alu caroru ambii tiermi ii apartínu prin urmare, trecu sub exclusiva autoritate a Russei. Cursulu micstu alu bratiului Kilia a carui fruntarie rusá si romana o formédia Thalvegulu, trece sub exclusiva autoritate a Russei. Asupra tiermuriloru si apelorú, care ii apartínu Russei pâna la Thalveg, se va aplicá de ambele state suverane regulamentulu de navigatiune si de politie care serva de basa la Dunarea de josu. Lucrarile tehnice ce Rusi'a ar face cu cheltuiála sa in privoriele ei ape, pentru cá, in scopuri economice se imbunatésca navigatiunea, care interesa calea internationala si care n'ar aduce in destinatiunea lorú nici-o vatemare bratiului Sulina, voru formá la casu de o neintielegere între autoritatile rusesi si comisiunea européna, obiectulu unoru explicatiuni directe între puterile contractante, aceste apertóre ale calei dunarene internationale, numai spre a constatá, cà lucrarile in cestiune nu sunt de natura a vatemá lucrarile executate dejá in bratiulu Sulina. In privint'a regularii tacselorú, Rusi'a va cere opiniunea comisiunii europene si la casu de neintielegere se va adresá puteriloru contractante.

Baronulu Mohrenheim incheia cu aceste cuvinte: „Aci nu este vorb'a despre unu amoru propriu alu meu de autoru, si daca mi'am gasitu chiaru in primulu proiectu espressionile cele mai nemerite, sunt gata a tiné sém'a de observatiunile ce mi se voru face“.

Lordulu Granville constata, cà intru câtu este vorb'a de cestiunea comisiunii dunarene europene, conferint'a este in unanimitate de parere vedita cá mandatulu ei trebeu prelungitu. Plenipotentiarulu rusu, cá si plenipotentiarulu italianu, au aretatu indestulu de lamuritu meritele comisiunii dunarene. Plenipotentiarulu rusu a mai adaogatu la acésta lauda si o espunere a vederiloru sale, din care reiese, cá Rusi'a doresce a fi tractata pe unu altu picioru decâtu celelalte poteri. De aceea dsa róga pe domni plenipotentiaru se binevoiesca a-si spune parerile domniiloru lorú asupra cestiunii, daca propunerile Russei se fia discutate imediatu séu daca acésta discussiune trebeu amanata pe o alta di.

In urm'a unei schimbări de vederi, la care luara parte plenipotentiaru Germaniei, Austro-Ungariei, Franciei, Italiei si Turciei, precum si reprezentantele Serbiei, resulta cá, numai dupa o simpla ascultare a espunerii, este greu plenipotentiariloru a studiá in deajunsu seriósele cestiuni ce li s'au pusu. De aceea dar conferint'a otari amanarea discussiunii.

A cincea siedintia o deschise lordulu Granville cu urmatórele cuvinte:

„Sunt gata, dise presedintele conferintiei, se espunu acele motive ce gubernulu M. S. Reginei crede a avé spre a nu puté primi tóte modificarile pe care ni le-a comunicatu reprezentantele russe. CREDU deci, cà ar fi mai bine si mai nemeritu a aduce imediatu la cunoscentia conferintiei acele modificari pe care gubernulu reginei este dispusu a le primi, si cà intielegerea, pe care cu totii o dorimu, ar fi atunci cu multu mai usióra“.

Lordulu Granville ceti apoi urmatórele propuneri:

1. Comisiunea nu va exercitá nici-unu controlu efectivu asupra acelorú parti ale bratiului Chilia, ale caroru ambii tiermi apartínu unuia din statele tiermurene.

2. Spre a asicuré uniformitatea regulamentelorú pe Dunarea de josu, apoi, pentru acela parte a bratiului Chilia care strabate in acelasi teritoriu rusu si romanu, se voru aplicá prescriptiunile care se aplica in bratiulu Sulina, si acésta sub supraveghiarea delegatiloru rusu si romanu din comisiunea dunaréna européna.

3. Remane stabilitu, cà agentii comisiunii europene voru puté cutreerá fara impedicare, pentru instructiunea lorú personala, intregulu bratiu Chilia precum si gurile lui.

4. La casu candu Rusi'a ar voi se face lucrari in partea micsta a bratiului si între ambii tiermi care ii apartínu, apoi ea va fi datóre se presinte planurile acelorú lucrari comisiunii europene, in scopulu de a puté constatá cà prin acele lucrari nu se aduce nici-o vatemare navigatiunii din bratiulu Sulina. Lucrarile care au fostu executate dejá la ceatulu de Ismail, remanu in sarcin'a si sub controlulu comisiunii europene.

5. Rusi'a va fi de asemené indatorata se presinte comisiunii europene si regulamentulu pentru tacele ce cugeta a prelevá, spre a se puté stabili unu sistem uniformu.

6. La casu candu s'ar ivi neintielegeri între autoritatile russe si comisiunea européna din caus'a planuriloru de lucrari séu a stabilirii de tace, apoi

casulu in cestiune va fi supusu directu puteriloru pentru cá ele se otarésca.

7. Tóte tractatelele, actele si arangiamentele privitóre la Dunare si la gurile ei, voru fi mantnute in tóte acele parti care n'au fostu desfiintiate séu schimbate prin stipulatiunile de fatia.

(Va urmá.)

Sciri diverse.

— (Concertulu dlui Nicolau Popoviciu) din Caransebesiu datu in sér'a de 13 crt. a reusitu in tóte privintile stralucitu. Timpulu si spatiulu nu ne permitu a aduce in numerulu acesta o recensiuone detaliata. O vomu face in unulu din numerii viitori.

— (Prinderea lui Spanga) a presupusulu ucigasiu alui Mailatu s'a facutu la Pressburg in 13 crt. In urm'a denuntiarei adeca, a proprietariulu unei case de prostitutie, cá Spanga a petrecutu in 11 crt. in localulu seu si cá promisese d'a veni din nou sér'a, unu inspectoru de politie a reusitu a'lu arestá. Dupa o scurta lupta Spanga, vediendu cá nu póte se scape, a scosu din bosunaru unu revolveru si s'a ranitu greu la capu; transportatu la spitalu a fostu indata supusu unui interogatoriu in care a marturisitu cá elu este in adeveru Spanga, dara a negatu ori-ce participare la asasinatulu presiedintelui Mailatu.

— (Revocare). La corespondenti'a din Racovitia cu dtto 6/2 a. c. Nr. 10 alu „Observat.“ pune: principalu 5, la calcaniu, se revóca cuventele: „S'au dusu judele nou alesu dinpreuna cu oficiali la ospetaria“ cá neautentice, cà-ci dupa convingere mai de aprópe judele nou cu unii oficiali s'au dusu acasa si nu la ospetaria. Racovitia, in 10/4 1883.

Totu acelu alegatoriu.

Bibliografia.

— Merulu. De J. cav. de Puscariu. Buda-pest'a, 1883. Cu literele lui Alesandru Kocsi.

La retiparirea acestei frumoase poeme dn. auctoru o introduce cu urmatórele:

Prefatiune.

„Primirea favorabile, ce a intempnatu acésta mica poema, publicata in „Famili'a“, — m'a provocatu se o retiparescu intr'o editiune reveduita si manuale.

Sperediú, cá si asta-data va fi bine primita.

Regretu inse, cá nu o am potut' o tipari cu ortografi'a academiéi romane, — dara nu e vin'a nóstra, cá academi'a a statoritu o ortografia, carea — lasu cá nu satisface totoruru recerintieloru limbei romane (de ex. nu póte deosebi: mészura, mesúra, mesurá, mesúr'a, mesurá, economii, economí, domni, domní, etc.), mai are si scaderea aceea, cá semnele parasitice cele prea multe si neestetice (de ex. infátişáti, acedáti, si t'ási dice, pâna când cántá, in séptémáná, cátrá stápaná etc.), — izolandu-ne cu muri chinesiici de lumea latina, — nici nu se potu reproduce in tipografiile esterne.

Deci am trebuitu se iau refugiulu la literele cele limpede; si éta, cá treb'a merge si asia!

E pur si muove!

Cu 'cetulu, cu 'ncetulu — si va sosí éra timpulu, candu voru strigá mai multu cu noi:

Τορνα τορνα γοαρτε!

— Prospectu. Cu anulu alu II-lea si-a schimbatu „Amiculu Familiei“ faci'a, atátu in esterioru, câtu si in cuprinsu si ilustratiuni.

Autorii si editorulu si-au propusu a oferí onorat publicu cetitoriu pe pretiu eftinu o lectura pe câtu de interessanta si varia, pe atátu de instructiva.

Tinendu séma de aplecarea romanulu spre sciintia si luminare publicamu in anulu II. alu „Amiculu Familiei“, cincii opuri de valóre netagaduita si adeca:

I. In Ecsilu, romanu istoricu din timpulu revolutiunei ultime polone, cu ilustratiuni de Julianu Codrescu. Acestu romanu este fórtu interessantu si insoiesce pe cetitoriu din Poloni'a la Egiptu si la Paris, unde se desvólta, si de acolo éra si la Poloni'a, unde se termina. In elu este descrisa cu cele mai viui colorii viéti'a sociala a Parisieniloru in genere si a emigrantiloru poloni in specia. Considerandu cá istori'a poloniloru este strinsu legata de a romaniloru, nu ne indoimu, cá fiacare romanu va cetí cu placere acestu román.

II. Schitie geografice cu ilustratiuni numeroase, atátu colorate, câtu si negre de Nicol. Enescu. Acestu opu este fórtu interessantu din tóte punctele de vedere. In elu sunt descrise cu amenuntulu tóte tierile, tóte popórale de pe pamentu, obiceiurile lorú, starea lorú culturala etc. etc. Partea I tractédia despre Afric'a si popórale ei. Nu ne indoimu, cá acestu opu va fi primitu cu bucuria de fiacare romanu cultu, cu atátu mai multu, cá ci elu este primulu in felulu seu in limb'a romana.

III. Globulu pamentescu cu ilustratiuni numeroase, atátu colorate, câtu si negre, de Quintiliu Nicollescu. In acestu opu se pertractédia in modu pricepetoriu pentru fiacare laicu despre globulu pamentescu si misterile lui, despre descoperirile facute pe acestu terenu din anticitate pâna in dio'a de astadi, despre referintia pamentulu la corpurile ceresci: sóre, luna, stele. Acestu opu ofera o lectura placuta si instructiva si contine tóte lamuririle in privint'a planetulu nostru.

IV. Tipuri din anticitate cu ilustratiuni numeroase, atátu colorate, câtu si negre, de J. Jonescu. Acestu opu este istori'a desvoltarei popóraloru, incependu din timpurile mitologice pâna la consolidarea lorú. Part. I tractédia despre eroii Greciloru.

In fine spre petrecerea onor. cetitoriu si unu opu umoristic:

V. Picaturi intaritóre, care contine umoresce, anecdote, posne s. a.

Asia dara cine abonédia „Amiculu Familiei“ are la finea anulu cincii opuri frumoase si interessante, cu o multime de ilustratiuni colorate si negre.

Anulu II din „Amiculu Familiei“ apare regulatu de doue-ori pe luna, asia dara 24 de fasciculi pe anu. Pretiulu cu tóta imbunatirea si varietatea cuprinsulu si a ilustratiuniloru, remane totu cá pâna acum si este: pentru Austri'a pe unu patrariu de anu 1 fl. 20 cr., pe o jumetate de anu 2 fl. 40 cr., pe unu anu intregu 4 fl. 80 cr.; pentru Romani'a pe unu patrariu de anu 4 lei, pe o jumetate de anu 8 lei, pe unu anu 16 lei.

Abonatii pe unu anu intregu primescu indata, gratis de totu, cá premiu unu tablou fórtu frumosu in colorii: *Sentinel'a romana*.

Cá se si póta onor. publicu o idea despre acestu premiu frumosu, l'amu tiparitu pe acestu prospectu numai in colóre négra si micsioratu tare. Dara premiulu, pe care'lu primescu onor. abonenti este de 80 centimetri inaltu si de 60 centimetri latu si este in colorii fórtu frumoase.

„Sentinel'a romana“ este reprezentata print' o figura alegorica de femeia. Ea stá radiemata pe unu scutu, pe care este pajur'a Romaniei; in mân'a drépta tine o sabia puternica. La piciórele ei zace unu drapelu turcescu ruptu, cá romanii au ruptu poterea turcesca si nu mai sunt vasali. Lánga stanc'a pe carea siede ea, gurge Dunarea, pe carea circulédia câteva vapóre in susu si in josu.

„Sentinel'a romana“, acestu tablou frumosu si pomposu, póte servi de podóba nu numai in case de rendu, dara si in ori-ce salonu.

Acei onor. abonati, cari poftescu a li se tramite acestu premiu franco, sunt rogati, cei din A.-Ungari'a a trimite 30 cr. postporto, éra cei din Romani'a 1 leu 50 bani si in modulu acesta capeta tabloulu imediatu si nu mai au a face nici cu manipulatiunile vamei si afara de aceea le vine postportulu cu multu mai eftinu decâtu daca l'amu trimite nefrancatu.

Pretiulu abonamentulu la „Amiculu Familiei“ se se trimite directu la librari'a-editóre alui Paul Cieslar in Graz (Austri'a), numai in casulu acesta se dá premiulu „Sentinel'a romana“ gratis si se garantédia trimiterea regulata a fasciculiloru.

In ori-ce altu casu librari'a-editóre nu este responsabila pentru nimicu si se va provocá la declaratiunea acésta.

Fascicl. I se trimite franco, ori-cui 'lu va poftí, fara cá respectivulu se fia obligatu a se aboná sau a'lu trimite inapoi.

Graz, in Februaru 1883.

Librari'a-editóre

Paul Cieslar in Graz (Austri'a).

La Nrulu de astadi este alaturatu prospectulu fórtu „NOU'A BIBLIOTECA ROMANA“.

Cursulu burséi din Vien'a si Pest'a

in 16 Aprile st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aurú ungrescu cu 6%	120.20	130.10
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	91.85	92.—
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	113.75	111.75
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	99.25	98.75
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	137.25	137.50
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	99.40	99.25
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	98.20	98.—
Obligatiuni urbariale temesiane	98.—	98.25
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	97.50	97.25
Obligatiuni urbariale transilvane	98.90	99.—
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99.—	99.—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimeii de vinu	97.50	97.75
Datorie de statu austriaca in chartie	78.30	78.20
Datoria de statu in argintu	78.90	78.50
Rent'a de aurú austriaca	98.15	97.90
Sorti de statu dela 1860	132.50	132.—
Actiuni de banca austro-ung.	834.—	829.—
Actiuni de banca de creditu ung.	310.—	312.—
Actiuni de creditu aust.	315.—	315.60
Serisuri fonciari ale institutulu „Albin'a“ dela Sibiu	—	100.30
Galbini imper.	5.64	5.63
Napoleonorulu	9.48	9.48
100 marce nemtiesci	58.50	58.50

Pentru cunoscuti

me rogu inca de câteva carticele „Krankenfreund“, cá-ci in urm'a vindecarii mele curende si neasteptate toti vreu a cetí carticic'a numita etc. etc.“

Acestea siruri venite dela unulu care fu norocosu a se vindeá curendu, vorbescu ele de sinesi. Deci tragemu numai atentiunea, cá „Krankenfreund“ la dorintia se va espedá prin K. Gorischek's Universitäts-Buchhandlung Wien I Stephansplatz 6, gratis si franco, si asia doritoriloru a o avé, nu li se facu alte spese, decâtu 2 cri pentru una charta postala. (134) 9—14

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.